

SISÄLLYS

Sivu

1. JOHDANTO 7

2. KATSAUS VAIKAMAANKAUPAN ESTEIDEN
MYYNTILÄÄN 8

2.1. Yleistilanne Suomessa 8

2.2. Suomen Pankin keskuspankkipolitiikan osasto
20.1.1989 13

2.3. Suojelu 19 8/89

3. WTM-TOIMIEN PERUSTELUT JA VAIKUTUKSET 22

3.1. Perustelut kaupan esteiden käytölle 22

3.2. WTM-toimien vaikutuksia 26

3.2.1. Oudet toimet suhteessa vanhoihin
kaupan esteisiin 26

3.2.2. WTM-toimien vaikutus 30

3.2.3. Protektionismin vaikutus 31

4. LOPUKSI 33

KIRJALLISUUTTA

Liite 1. Tilastotietoja WTM-toimista

SISÄLLYS

	Sivu
1. JOHDANTO	7
2. KATSAUS ULKOMAANKAUPAN ESTEIDEN NYKYTILAAN	8
2.1. Yleiskatsaus protektionismiin	8
2.2. Uudet kauppasteet	13
2.3. GATT-sopimus ja ulkomaankaupan suojaus	19
3. NTM-TOIMIEN PERUSTELUT JA VAIKUTUKSET	22
3.1. Perustelut kaupan esteiden käytölle	22
3.2. NTM-toimien vaikutuksia	26
3.2.1. Uudet toimet suhteessa vanhoihin kaupan esteisiin	26
3.2.2. NTM-toimien tehokkuus	30
3.2.3. Protektionismin kustannuksista	31
4. LOPUKSI	33

KIRJALLISUUTTA

Liite 1. Tilastotietoja NTM-toimista

1. JOHDANTO 7

2. KATSAUS ULKOMAANKAUPAN KESTÄVÄN KÄYTTÖN KÄYTTÖÖN 8

2.1. Yleisluonne protektionistien 8

2.2. Uuden kauppajärjestelmän 13

2.3. GATT-sopimus ja ulkomaankaupan suojaus 14

3. WTM-TOIMIN PERUSTUVA JA VAIKUTTAVA 22

3.1. Perustelu kauppan esteen käyttöön 22

3.2. WTM-toimen vaikutus 26

3.2.1. Uuden toimen vaikutus vientiin 26

3.2.2. WTM-toimen vaikutus 30

3.2.3. Protektionistien karsuminen 31

4. LOPUKSI 33

KIRJALLISUUTTA

Liite I. Tilastotietoja WTM-toimista

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkastellaan uusien protektionististen toimien käyttöä, niiden perusteluja ja vaikutuksia. GATT:in neuvottelujärjestelmä on ollut jokseenkin voimaton 1980-luvulla estämään uusprotektionismin syntyä. Järjestelmä ei tehoa näkymättömiin hallinnollisiin määräyksiin, jotka haittaavat kaupan käyntiä sitä kuitenkaan estämättä. Yleisten kaupan esteiden sijasta on myös pystytetty selektiivisiä toimia, jotka kohdistuvat markkinaosuuksiaan voimakkaasti kasvattavien maiden vientiin. Ns. vapaaehtoiset viennin rajoitussopimukset ovatkin olleet keskeisessä asemassa markkinaosuuksien jakamisessa teräs-, auto- ja elektroniikkateollisuudessa. Sopimuksilla on järkeistetty tukipalkkioitten käyttöä ja purettu ylituotantokapasiteettia. Uusien kaupan esteiden avulla on siten luotu perustaa myöhemmälle vapaalle kaupalle, joka voisi toimia normaaleiden taloudellisten kriteerieden varassa. Jos uudet toimet eivät ole pitkään voimassa, niitä ei voida pitää järin haitallisina maailmankaupan kehittymiselle.

1. JOHDANTO

Ulkomaankaupan liberalisointi asetettiin keskeiseksi tavoitteeksi toisen maailmansodan jälkeen. Kun oli varmistettu, että kauppakumppanit eivät syyllisty kohtuuttoman kilpailuedun tavoitteluun valuuttakurssien muutosten avulla, voitiin luopua asteittain ensin ulkomaankaupan määrällisistä esteistä ja myöhemmin alentaa tullimaksuja. Euroopassa prosessi käynnistyi 1950-luvulla ja jatkui taloudellisen yhdentymisen ja GATT:in toiminnan kautta tämän jälkeen.

1970-luvun puoliväliin mennessä oli saavutettu lähes kaikki asetetut tavoitteet. Maailmantalouden tila ei kuitenkaan ollut enää järin otollinen ulkomaankaupan jatkuvalle vapauttamiselle. Valuuttajärjestelmän perusteita oli jouduttu tarkistamaan 1973, jolloin suuret teollisuusvaltiot ryhtyivät kelluttamaan valuuttojaan. Suuret valuuttakurssien heilahtelut alkoivat vaikuttaa eri maiden suhteellisiin kilpailuetuihin. Jyrkät maittaiset kauppa- ja vaihtotasetasapainottomuudet lisäsivät halua protektionistisiin toimiin. Kun nyt ryhdyttiin uudelleen suojelemaan eräitä teollisuudenaloja, ei enää turvauduttu vanhoihin tulliesteisiin, vaan käytettiin uusia GATT-järjestelmän ulkopuolisia toimia.

Tässä selvityksessä tarkastellaan uusien protektionististen toimien (Non-Tariff-Measures, NTM-toimet) käyttöä, niiden perusteluita ja vaikutuksia. Ensi sijassa keskitytään ulkomaankaupan esteiden käsittelyyn. Valuutan ja pääoman liikkeiden säätelyssä käytetyt rajoitukset tulkitaan ns. vanhoiksi esteiksi ja ne sivuutetaan selvityksessä. Selvityksen lopuksi arvioidaan uusprotektionismin ja liberalisointipyrkimysten yhteisvaikutusta ulkomaankaupan tulevaisuuteen.

2. KATSAUS ULKOMAANKAUPAN ESTEIDEN NYKYTILAAN

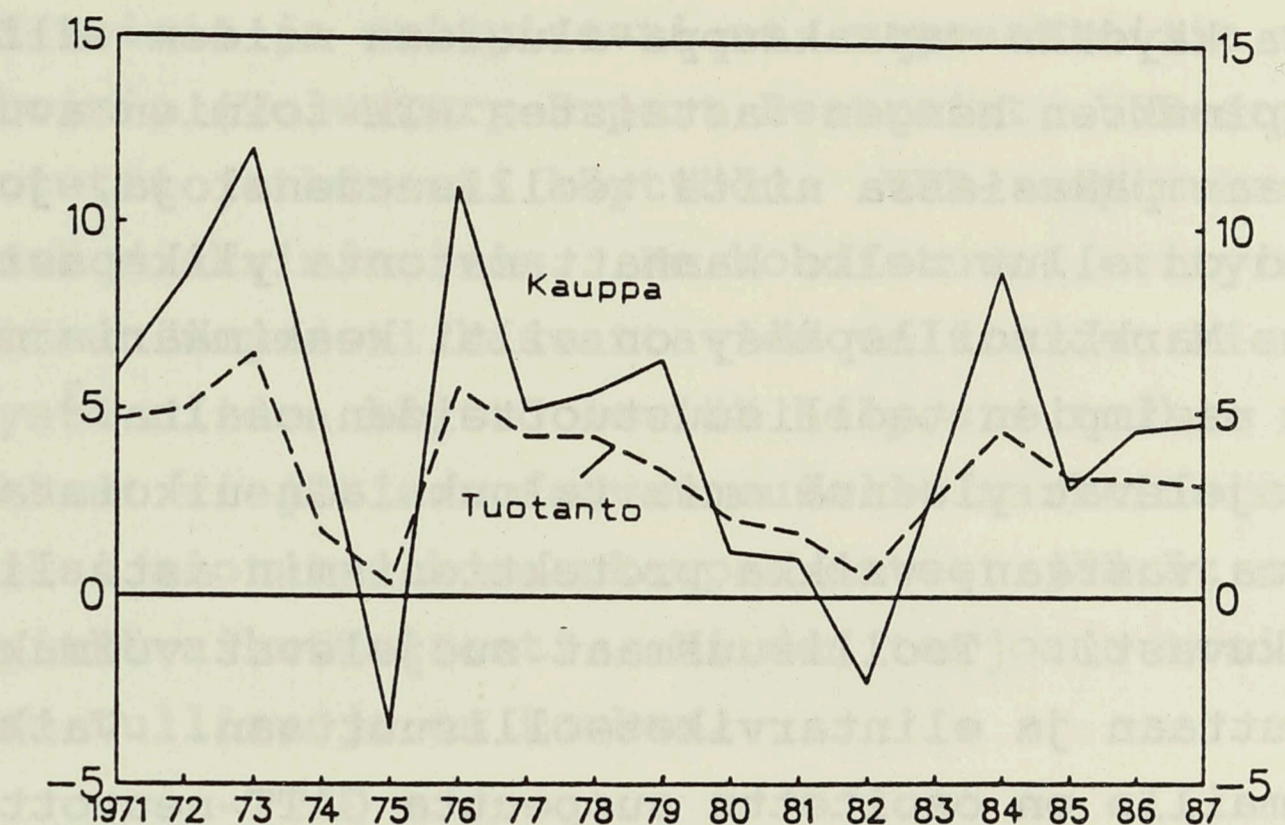
2.1. Yleiskatsaus uusprotektionismiin

Teollisuusmaiden keskimääräiset hyödyketullit alentuivat GATT:in Tokion tullinalennusneuvotteluiden jälkeen 4 - 8 prosenttiin teollisuustuotteiden ulkomaankaupassa. Eri talousalueilla on voimassa vapaakauppasopimuksia ja uusia on valmistilla.¹ Jäljellä on kuitenkin eräitä määrällisiä rajoituksia, joista sopijavaltiot ilmoittivat ryhtyessään neuvottelemaan kaupan esteiden poistamisesta. Rajoitukset kohdistuivat mm. maataloustuotteisiin, mineraaleihin ja öljytuotteisiin (eräissä maissa). Ne muodostavat edelleen merkittävän esteen vapaalle maailmankaupalle. Tästä huolimatta GATT:in sopimusjärjestelmä on tuottanut tuloksia. Käytännössä saavutettuja tuloksia on kuitenkin mitätöity uusilla protektionistisilla toimilla. Ulkomaankauppaan kohdistetaan esteitä. Kotimaista tuotantoa tuetaan kauppakumppanien vahingoksi. Bilateraalille pohjalle rakennetut kauppaja taloussopimukset ovat haitallisia kolmansille maille ja ohjaavat kaupan muodostumista.

Maailmankaupassa vallitsi melko yleinen liberalisoiva henki 1960- ja 1970-luvulla. Se oli mahdollista tuotannon ja erityisesti ulkomaankaupan jatkuvan korkean määrällisen kasvun ansiosta. Kuvioista 1 nähdään, että ulkomaankaupan kasvu heikentyi tilapäisesti ensimmäisen öljykriisin yhteydessä. OECD-maat pystyivät kuitenkin

¹ Olemassa olevat tulliunionit tai vapaakauppa-alueet ovat: Euroopan talousyhteisö, EFTA, EFTA-maiden ja EC:n vastavuoroiset sopimukset vapaakaupasta, Australian ja Uuden Seelannin yhteistoimintasopimus talousasioissa, Israelin ja Yhdysvaltain vapaakauppasopimus. Ratifioitavana on Yhdysvaltain ja Kanadan välinen vapaakauppasopimus. Myös kehitysmailla on vastaavia keskinäisiä sopimuksia (esim. LAFTA, ASEAN ja Gulf Cooperation Council sekä LOME-sopimukset EC:n kanssa). (WIJKMAN 1988 s. 23. ja BALDWIN 1986 s. 590.).

tuolloin sopimaan, että ne eivät pyri rajoittamaan kauppataaseidensa alijäämiä kaupan esteiden avulla.²

Kuvio 1 Maailmantalouden ja maailmankaupan prosentuaalinen kasvu 1971 - 1987 Lähde: IMF (1988).

Maailmantalouden kasvumomentti hidastui olennaisesti 1970-luvun puolivälin jälkeen verrattuna parinkymmenen edellisen vuoden vastaavaan kehitykseen. Toisen öljykriisin ja suurten teollisuusmaiden inflaationvastaisen talouspolitiikan seurauksena maailmantalouden kasvu laantui useaksi vuodeksi 1980-luvun alussa. Ulkomaankaupan määrällinen kehitys vaimentui myös 1980 - 1983. Samalla lisääntyivät uusien protektionisten toimien käytön levinneisyys ja niiden tosiasiallinen teho. Protektionistiset tendenssit eivät ole juuri laantuneet vuoden 1983 jälkeen, vaikka maailmantalous onkin elpynyt melko voimakkaasti ja kasvu on ollut usean vuoden aikana kohtuullisen korkea. Eräistä kaupan rajoituksista on tosin voitu luopua ja tulliesteitä on alennettu.

² 1975 sovittiin tämänlaisesta kauppajulistuksesta (Trade Pledge). Julistus uusittiin vuosittain, kunnes siitä tehtiin 1980 pysyvä. Julistuksen teho alkoi kuitenkin vähentyä jyrkästi 1980-luvulla.

Kansainvälinen kauppajärjestelmä toimii kaksijakoisesti: se on osin sopimuksilla säädeltyä ja osin sen toiminta on hämärtyntä ilman selkeitä pelisääntöjä. Kolmannes kaupasta käydään vapaakauppa-alueiden maiden välillä. GATT-sopimuksen hengen vastaisten NTM-toimien avulla suojellaan pääasiassa niitä teollisuudenaloja, joissa on tuotanto on ollut melko kannattamatonta ylikapasiteetin vuoksi. Markkinoillepääsy on silti keskimäärin melko helppoa useimpien teollisuustuotteiden osalta.³ Kehitysmaat suojelevat yleensä omia talouksiaan ulkoista kilpailua vastaan, vaikka protektionismin aste lieventyykin jatkuvasti. Teollisuusmaat suojelevat voimakkaasti maatalouttaan ja elintarviketeollisuuttaan. Vaikka kehitysmaille on osoitettu suopeutta GATT-neuvotteluiden yhteydessä, olemassa olevat kaupan esteet haittaavat kaikkein jyrkimmin kehitysmaiden vientiä teollisuusmaihin.⁴

Osoituksena protektionististen paineiden voimakkuudesta on ollut se, että GATT:in puitteissa ei ole uuden ns. Uruguayn-neuvottelukierroksen yhteydessä käytännössä päästy eteenpäin uusien toimien toteuttamiskiellosta ("standstill") tai olemassa olevien toimien lieventämisestä ("rollback"). GATT:in ja OECD:n ministerikokousten

³ Tämä pitää yleensä paikkaansa niihin hyödykkeisiin nähden, joissa maailmankaupan osuus on korkea tuotteen kokonaistuotannosta. Jos vain hyvin marginaalinen osa hyödykkeestä tulee ulkomaankaupan piiriin, on todennäköistä, että tuote kohtaa kaupan esteitä tai, että tuotteen vientiä tuetaan tukipalkkioitten avulla.

⁴ Kehitysmaat ovat saaneet suosituimmuusaseman (ns. General System of Preferences eli GSP-järjestelmä) antamatta käytännössä juuri mitään myönnytyksiä tämän edun vastapainoksi. GSP-järjestelmä kohdistuu kuitenkin ensi sijassa perushyödykkeiden vientiin. Siihen yhdistyy hakumenettely. Tämän vuoksi täysin tullivapaata vientiä ei käytännössä käytetä täysimääräisesti hyväksi. Tullipreferenssietuus menetetään prosessointiasteen kasvaessa. Teollisuusmaiden tullit eskaloituvat valmistusasteen kohoamisen myötä.

julkilausumat eivät ole estäneet suojelemasta erityisiä teollisuuden aloja.⁵

Uusia NTM-toimia ja erityisesti ns. vapaaehtoisia viennin rajoitustoimia (Voluntary Export Restraint, VER-sopimukset) on otettu jatkuvasti käyttöön. VER-sopimukset ovat yleensä diskriminoivia. Ne kohdistuvat erityisesti markkinoitaan nopeasti kasvattavien valtioiden vientiin. Tästä syystä niiden käyttö leviää helposti muihin maihin, kun tehokkaat viejät suuntaavat muualle markkinointiaan. Tilapäisiksi aiottu ulkomaankaupan esteet jäävät samalla voimaan pitkävaikutteisesti. Niiden tarjoama tosiasiallinen tullisuoja on korkea.

Protektionismi on laajempi ilmiönä kuin pelkät ulkomaankaupan suorat tai välilliset esteet. Taulukossa 1. hahmotetaan protektionismin ulottuvuuskenttää. Protektionismia voidaan osin peittää, jos sitä toteutetaan kotimaassa. Kotimaisen tuotannon tuki on tullut vuosi vuodelta yhä kalliimmaksi suojakeinoksi ulkomaista kilpailua vastaan, sillä tuen kustannukset rasittavat valtioiden menoja tai vähentävät tuloja. Tämän vuoksi teollisuusmaissa onkin 1980-luvulla siirrytty käyttämään hallinnollisia kotimaisia määräyksiä ja ulkomaankaupan NTM-toimia. NTM-toimista johtuvat kulut rasittavat edelleen kansantaloutta, mutta tulevat tällöin pääasiassa kuluttajien maksettaviksi.

⁵ Kts. esim. ANJARIA 1986 ja IMF 1988.

Taulukko 1. Protektionismin eräitä ilmenemismuotoja

Kotimaiset toimet	Ulkomaankauppatoimet
Tukipalkkiot	Tullit ja tariffit
- suora käteistuki	- korkeat suojatullit
- tuki tutkimus- ja kehitystyöhön	- porrastus jalostusasteen mukaan
- verohelpotukset	Muut NTM-toimet
- lainatakuut ja muut vakuutusjärjestelyt	- tuontikiintiöt
- halpakorkoiset luotot	- tuonnin lisensiointi (pakollinen tai seuranta)
vastikkeeton pääoman korotus	- vasta- ja polkumyyntitullien tutkimukset ja maksatukset
- aluetuki	- terveysmääräykset
Valtion hankintapolitiikka	- vientituki
Kansalliset tuotestandardit	
Hyödykekohtaiset välilliset verot	

Kotimaiset toimet ja ulkomaankauppatoimet ovat osin vaihtoehtoisia tai toisiaan tukevia protektionismia toteutettaessa. Teollisuusmaat käyttäytyvät eri tavoin suojellessaan kotimaista tuotantoa. Yhdysvallat on perinteisesti tukenut vähän kotimaista tuotantoa. Tämän vuoksi protektionismi on tullut ilmi ulkomaankauppa-sektorilla. Japanissa tuettiin keskitetysti eräitä teollisuuden aloja (mm. auto- laiva-, teräs- ja elektroniikkateollisuus) näiden vallatessa maailmanmarkkinointa. Kotimaan markkinoiden tuki on perustunut mm. tuotestandardien ja kielimuurin varaan. Euroopan valtiot ovat harjoittaneet protektionismia sekä kotimaisen tuotannon tuen että ulkomaankaupan suojelun avulla. Tässä selvityksessä tarkastellaan protektionismia ulkomaankaupan tarjoamasta näkökulmasta. Selkeästi kotimaiset tukitoimet jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Joitakin viittauksia esitetään myöhemmin protektionismin kustannuksista.

2.2. Uudet kauppaesteet

GATT on koonnut tiedostoa yksittäisten toimien esiintymisistä muiden maiden esittämien valitusten tai viejämaiden omien ilmoitusten pohjalta. Taulukkoon 2. on koottu tiivistelmä NTM-toimiin liittyvistä valituksista 1984. Liitteessä 1. on esitetty yksityiskohtaisempia tietoja taulukon sisällöstä.

Taulukko 2. NTM-toimien pääasialliset käyttötavat

NTM-toimi	Lukumäärä	%-osuus
Valtion tuki ja muu interventio	104	26.2
Tullimuodollisuudet	58	14.6
Tekniset määräykset	37	9.3
Säätelytoimet (tullit tai veronluonteiset maksut)	44	11.1
Maksut ja erityisverot	121	30.5
<u>Muut</u>	<u>33</u>	<u>8.3</u>
Yhteensä	397	100.0

Taulukon NTM-toimet voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: tullirajalla tapahtuviin NTM-toimiin ja niihin kotimaisiin viranomais toimiin, joiden on katsottu olevan haitallisia ulkomaalaisille yrityksille. GATT-sopimus säätelee maan tullirajalla tapahtuvaa toimintaa. Tämän vuoksi on luonnollista, että nämä ulkomaankaupan esteet tulevat lähes välittömästi GATT:in tietoon. Kotimaisilla toimilla voi olla vaikutuksia ulkomaankauppaan. Jos muut maat kokevat vaikutukset merkittäviksi niistä valitetaan GATT:in neuvostolle. Monet NTM-toimista ovat kuitenkin näkymättömiä ja niistä ei aina välttämättä tehdä valituksia.⁶ Seuraavaksi tarkastellaan

⁶ Esim. Japanin kotimaankaupan jakelujärjestelmä ja hallinnolliset määräykset vaikuttavat NTM-toimien tapaan. Muodollisesti Japanin ulkomaankauppa on melko vapaa (pl. erityisesti suojellut alat). Kts. CHRISTELOW 1985-86 ja BALASSA 1986.

lähemmin sitä MTN-toimien valikoimaa, joka on ollut jatkuvasti käytössä ja johon kansainvälisen kauppajärjestelmän on ollut pakko mukautua 1980-luvulla.

UNCTAD:in sihteeristö arvioi NTM-toimien kattavuutta kahden tunnusluvun avulla: NTM-toimien alaisen kaupan osuudella kokonaiskaupan arvosta sekä toimien frekvenssiosuudella kauppavirtojen kokonaissummasta. Laajaan NTM-toimien valikoimaan on otettu mukaan: 1) erilaiset maksut rajalla, 2) määrälliset rajoitukset, 3) "automaattiset" tuontilisenssit, 4) tuontihintojen valvontatoimet, 5) tuonnin määrien ja hintojen seurantatoimet, 6) tullien luonteiset toimet, 7) polkumyynnin estävät tullit ja 8) vastatoimet toisen maan rajoituksiin (counterveiling actions). Laaja valikoima sisältää siis sekä vanhat että uudet ulkomaankaupan esteet.

Suppeaan NTM-toimien valikoimaan luetaan neljä ensimmäistä rajoitusta samasta luettelosta (UNCTAD 1986 ja 1988). Suppean valikoiman tunnusluvut kuvastavat traditionaalisten ulkomaankaupan esteiden käyttöä.⁷ Kumpikaan valikoimista ei sisällä kaupan esteitä, joita ei ole voitu tulkita diskriminoiviksi (esim. terveys- ja muut määräykset, jotka koskevat myös kotimaisia tuottajia). Aluksi tarkastellaan NTM-toimien arvo-osuuksia maailmankaupasta laajan valikoiman avulla. Frekvenssitietoihin palataan myöhemmin. NTM-toimet kohdistuvat harvoin tuontikategorioihin. Kaupan esteiden laji vaihtelee myös hyödyketyypin mukaan.

Vuonna 1984 NTM-toimien osuus maailmankaupan arvosta oli 18 prosenttia. NTM-toimia käytettiin erityisesti

⁷ Valikoimajako on analyttisesti hankala. Luettelon kaksi viimeistä estettä voitaisiin myös sisällyttää vanhojen esteiden joukkoon, sillä ne ovat GATT:in säännösten mukaisia. Käytännössä niitä on kuitenkin käytetty NTM-toimien luonteisesti ulkomankaupan hankaloittamiseen.

teräs-, tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tuotteissa sekä maataloustuotteissa. Terästeollisuustuotteiden viennistä oli 42 prosenttia ja TEVA-tuotteista peräti 65 prosenttia erilaisten vientiesteiden alaisia. Tekstiilien vientiä on säädelty pitkään jatkuvasti uudistetun monikuitusopimuksen nojalla (Multi-Fibre Agreement, MFA-sopimus) ja viime vuosina myös monien VER-sopimusten avulla. Tekstiilien tuonnille asetetaan määrällisiä rajoituksia. Hintavalvontaa tai kausittaisia tulleja käytetään vähemmän. Terästeollisuustuotteissa vientimäärien rajoituksia käytetään paljon. Tuotteille asetetaan myös minimihintoja, joiden valvonta on tarkkaa. Perushyödykkeiden ja useimpien teollisuustuotteiden ulkomaankauppa on sitä vastoin melko vapaata.

Erityisesti maataloustuotteisiin kohdistuu joko kausittaisia tuontikieltoja, määrällisiä rajoituksia ja usein myös korkeita kausitulleja. Tuontisuoja voi olla melko täydellinen muutaman kuukauden vuodesta, jolloin kotimainen tuotanto tulee markkinoille. NTM-toimien kattavuusaste on elintarviketeollisuustuotteissa 38 prosenttia maailmankaupasta. Tuontisuoja on korkea verrattuna maatalouspohjaisten perushyödykkeiden vastaavaan eli n. 6 prosenttiin. Esitetyt tiedot osoittavat, että tuontisuojan tarve on hyvin valikoivaa ja että suoja-aste on korkein pitkälle jalostetuissa tuotteissa. Tarkempia tietoja on esitetty liitteessä 1.

Maailmanpankki on myös käyttänyt GATT:in aineistoa (kts. NOGUES et al 1986) omissa selvityksissään. Analysointi rakentuu samojen tunnuslukujen varaan kuin UNCTAD:in sihteeristöllä. Tämän lisäksi he ovat selvittäneet MTN-toimien osuutta niitä käyttävien maiden omasta tuonnista. Taulukossa 3. vertaillaan pankin aineiston avulla teollisuusmaiden tuontiesteiden käyttöä eri tunnuslukujen avulla. Havaitaan, että ne antavat toisistaan poikkeavan kuvan NTM-toimien käyttöasteesta. Mikään kuvista ei myös ole välttämättä tarkka. Esim.

jonkin tuontihyödykkeen korkea frekvenssiosuus kertoo vain sen, että ao. hyödykkeen tuontisuoja pidetään tärkeänä. Lukumääräinen tieto ei kuitenkaan paljasta toimien tehoa. Monet uusista kaupan esteistä ovat hyvin tehokkaita. Mm. eräät terveys- ja testausmääräykset voivat estää täysin ao. hyödykkeen tuonnin.

TAULUKKO 3. NTM-toimien kattavuus teollisuusmaiden tuonnista 1983 tuontihyödykkeittäin %

	Kattavuusaste		3. Frekvenssi %-osuus
	1. Omasta kaupasta	2. Maailman- kaupasta	
Koko tuonti	27.1	21.8	12.8
- pl. poltto- aineet	18.6	18.5	12.7
Polttoaineet	43.0	31.0	23.9
Maataloustuotteet	36.1	40.4	29.5
Teollisuustuotteet	16.1	14.9	10.8
josta:			
- tekstiilit	44.8	37.8	38.1
- jalkineet	12.6	17.7	13.5
- terästuotteet	35.4	35.8	18.3
- elektroniikat.	10.0	10.8	5.4
- kulkuneuvot	30.4	25.9	7.4
- muut	8.8	7.2	3.2

Lähde: NOGUES et al 1986 s. 189

Omasta tuonnista ja maailmankaupan tuonnista lasketut kattavuusluvut eivät tunnista näitä kaupan esteitä (=kauppaa ei tapahdu). Jotkut toimista (esim. lisensiointimääräykset) eivät välttämättä estä tuontia. Lisensioinnilla halutaan valvoa ulkomaankaupan alueellista ohjaantumista. Lisensiointi luetaan kuitenkin erääksi keskeiseksi kaupan esteeksi. Esim. raakaöljyn tuonnin

lisensiointimääräykset kohottavat arvoluvuista laskettuja tunnuslukuja verrattain korkeiksi, vaikka maittaiset muodolliset ulkomaankaupan haitat olisivatkin lieviä.⁸ Tästä huolimatta eri maiden NTM-toimien käyttöä pitäisi vertailla arvoluvuista lasketuilla tunnusluvuilla eikä NTM-toimien frekvenssitiedoilla.

Teollisuusmaat ovat pääasiallisia uusien NTM-toimien käyttäjiä. Ulkomaankaupan esteiden käyttö lisääntyi lähes kaikissa maissa 1981 - 1986. Tämä on havaittavissa taulukosta 4. Tuonnin esteet ovat lisääntyneet erityisesti Yhdysvalloissa, EC:ssä ja Kanadassa. Norja ja Uusi Seelanti ovat sitä vastoin liberalisoineet ulkomaankauppaansa. Laajan NTM-valikoiman osoittamat käyttöluvut ovat kasvaneet eniten. Yhdysvallat ja EC-maat näyttävät silti käyttäneen myös melko paljon GATT-sopimuksen sallimia kaupan esteitä. Suomi on noudattanut melko liberaalia ulkomaankauppapolitiikkaa tarkastelujaksolla.

NTM-toimet kattoivat 1981 teollisuusmaiden kokonaistuongnista (pl. polttoaineet) 18,7 prosenttia. Tuontiesteiden kohteena olevan tuonnin osuus on kasvanut sen jälkeen vuosittain. 1987 se oli 22,6 prosenttia.

⁸ Esim. Suomen ja Yhdysvaltain omasta tuonnista lasketut NTM-toimien kattavuusluvut ovat teollisuusmaiden keskiarvoa suurempia, jos polttoaineet lasketaan mukaan. Ilman polttoaineita molempien maiden NTM-toimien kattavuus on keskiarvon alapuolella (NOGUES et al 1986 s. 193.).

TAULUKKO 4. NTM-toimien kattavuusindeksejä (1981 = 100 eräissä OECD-maissa (koko tuonti pl. polttoaineet))

MAA	LAAJA NTM-TOIMIEN VALIKOIMA			SUPPEA VALIKOIMA
	1982	1984	1986	1986
Itävalta	100.0	100.0	99.3	97.9
Kanada	108.6	108.4	121.3	103.9
EC (10)	105.7	113.9	118.3	106.8
Suomi	102.5	102.5	101.0	100.7
Japani	99.2	99.2	98.6	98.4
Norja	101.1	94.4	85.3	85.3
Uusi Seelanti	100.0	100.0	86.1	84.0
Sveitsi	100.4	100.8	100.8	100.4
Yhdysvallat	105.5	112.1	123.0	122.6
Yhteensä	104.6	110.2	115.8	109.6

Lähde: WORLD Bank (1987 s. 143, jälkimmäinen sarake on julkaisemattomasta ennakkoversiosta)

Ns. vapaaehtoiset vienninrajoitustoimet eli VER-sopimukset kattoivat 1987 jo 8 %:ia teollisuusmaiden tuonnista (UNCTAD 1988). Ne eivät ole tavanomaisia NTM-toimia, joilla häiritään kauppaa. Niillä pyritään rajoittaman tuonnin määrällistä kasvua. Alttius niiden käyttöön on lisääntynyt. Kun VER-sopimuksia oli 1986 lopussa 99 kappaletta, niiden määrä oli syyskuussa 1987 jo 135. Toukokuussa 1988 niitä oli ennakkotietojen mukaan 253 (kts. liite 1.)

Yhdysvallat oli aiemmin pääasiallisin VER-sopimusten vaatija. Muut teollisuusmaat ovat vastaavasti ryhtyneet tarkistaneen tuontiesteidensä pitävyyttä. Taustasyinä lienee mm. 1985 jälkeen tapahtuneet valuuttakurssi-muutokset ja mahdollisesti varautuminen GATT:in Uruguayn neuvottelukierrosta varten.

Seuraavassa luvussa tarkastellaan lähemmin eri MTN-toimien käytön syitä ja vaikutuksia. Sitä ennen esitetään, miksi GATT-sopimusjärjestelmä ei ole toiminut suunnitellussa muodossaan ja sen vaikutusta on kierretty sopimukseen kuulumattomilla toimilla.

2.3 GATT-sopimus ja ulkomaankaupan suojaus

GATT-sopimuksen on ratifioinut yli 90 valtioita. Allekirjoittaneita valtioita on lisäksi n. 30. Myös nämä noudattavat käytännössä GATT-sopimusta. 80 prosenttia maailmankaupasta tapahtuu sopimuksen puitteissa joskaan ei aina täysin sen hengen mukaisesti. Monet kehitysmaat ovat myös hyötäneet suoraan ja välillisesti GATT-neuvottelujärjestelmästä osallistumatta itse järjestelmään.

GATT:in puitteissa on luotu pelisäännöt kansainvälisen kaupan käynnille. Sopijavaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan niitä. Pelisääntöjen rikkojia varten on luotu järjestelyt, jossa tuojavaltio voi mitätöidä vastapuolen toimien vaikutukset. Näitä ovat mm. polkumyynnin estämiseksi asetetut maksut (antidumping duties) ja vastatoimet tai lisätullit tukipalkkioitten vaikutusten poistamiseksi (counterveiling actions and duties).

Kahdenväliset kiistat ulkomaankaupassa voidaan asettaa asiantuntijapaneelin ratkaistaviksi. Paneelin päätökset ovat periaatteessa sitovia. Suuret teollisuusmaat eivät ole kuitenkaan aina tunnustaneet paneelin päätöksiä oikeiksi. Vaikeutena on ollut lähinnä se, että itse järjestelmä rakentuu multilateraalille ajattelulle ja suojatoimia halutaan soveltaa kahdenväliseen kauppaan. Jos kauppa käydään normaalisti kohtuullisen tasapuolisesti (fair trade), siihen ei puututa. Tukipalkkioitten käytöstä aiheutuu kiistatilanteita.

Tokion kierroksen yhteydessä sovittiin tulkinnoista (ns. "Subsidies Code") GATT:in artikloihin VI, XVI ja XXIII, joita sovelletaan tukipalkkioihin liittyvien kiistojen käsittelyssä. Sopimus tuli voimaan vuoden 1980 alussa. Kotimaisten tukipalkkioiden maksaminen sallittiin, edellyttäen, että tukipalkkioiden käyttö ei olennaisesti haittaa muiden maiden ulkomaankauppaa.⁹

Vientitukipalkkiot haittaavat käytännössä aina muiden maiden etuja. Perushyödykkeiden kaupassa niiden käyttö kuitenkin sallitaan (pl. mineraalit). Jos jokin maa saa perushyödykkeen vientituen avulla itselleen kohtuullista suuremman markkinaosuuden, tämä antaa kuitenkin muille maille oikeuden vastatoimiin. Teollisuustuotteiden myyntihinnat eivät missään oloissa saisi olla vientimarkkinoilla kotimarkkinahintoja alhaisempia. Tuojamaa voi käynnistää vastatoimet havaitun rikkomuksen jälkeen. Tukipalkkiokoodi antaa sopijavaltiolle myös mahdollisuuden valittaa teollisuustuotteiden markkinaosuuksien menetyksestä kolmansilla markkinoilla, vaikka valituksen kohteena olevaa tuotetta ei valmistettaisikaan ao. maassa (rinnasteiset tuotteet).

Koodi on selkeyttänyt tukipalkkioitten käyttöön liittyviä tulkinnanalaisuuksia. Tukipalkkiokoodia on kuitenkin ryhdytty käyttämään väärin. Vastatoimien uhalla ja vastatullien tosiasiallisella käytöllä on vaikutettu siihen, että vientimaan viranomaiset ovat pakottaneet hyvin menestyvät yrityksensä hyväksymään ns. vapaaehtoisia viennin rajoitustoimia. Tämän luonteista painostusta harrastettiin erityisesti 1980 - 1985.

Euroopan talousyhteisö ja 7 muuta maata esitti 1980 - 1985 yhteensä 1155 selvityspyyntöä polkumyyntiä vastaan

⁹ Tämä muodollinen yksimielisyys saattoi sellaiseen edistää tukipalkkioitten käyttöä ja myöhemmin johtaa NTM-toimien käyttöön.

(antidumping). Tukipalkkiokiistoja esitettiin 425. Suojalausekkeisiin vetoavia kiistoja oli n. 150 ja muita kauppakäytäntöihin puuttuvia sadoittain.¹⁰ Valituksilla haluttiin rajoittaa tai häiritä tuontia. Vastatullisäännöksiin (counterveiling duties) turvautui erityisesti USA, joka esitti lähes kaikki asiaan liittyneet valitukset (400 eli 91 %:ia 425:stä). Valituksia esitettiin huomattavasti enemmän kuin, mitä aiemmin oli tehty.¹¹

Riipumatta siitä, todetaanko tukipalkkioitten liiallinen käyttö tutkinnassa perustelluksi tai ei, pelkkä asian esittäminen ehkäisee tuontia valituksen kohteena olevasta maasta. Vastaaminen valitukseen on myös kallista. Valituksen esittäneet yritykset saavat väliaikaista tuontisuoja valituksen käsittelyn ajaksi. Suoja voi olla kuitenkin näennäinen. Tuontiyritykset ryhtyvät monipuolistamaan tuontilähteitään sen varalta, että lisätulli asetetaan.

Lähes kaikkia vapaaehtoisia vienninrajoitus sopimuksia on edeltänyt tukipalkkiotutkinta tai vastatullien käyttö. Tämä on ollut soveliasta sekä tuoja- että viejäm maiden viranomaisille: tuojamaat eivät halua ryhtyä liian jyrkkiin GATT-sopimuksen sallimiin toimiin mm. vastatoimien pelosta ja viejämäat haluavat turvata markkinaosuuksiaan sekä mahdollisia sopimuksesta saatavia hintahyötyjä.

¹⁰ Kts. FINGER ja NOGUES 1987, s. 707 - 709.

¹¹ Vuoteen 1975 mennessä oli edeltävien muutaman kymmenen vuoden aikana esitetty polkumyyntiä ja vastatulleja koskevia valituksia Yhdysvalloissa vain 62 ja 23. Toisaalta keskimäärin vain yksi neljästä polkumyyntisyytöksestä ja yksi kolmesta vastatullipyynnöstä onnistui, mikä osoittaa, että niitä käytettiin haittaamistarkoituksessa. (RIEDEL 1986 s.94.).

GATT:in sopimusjärjestelmä sallii muodollisesti sen, että sopimussääntöjä voidaan käyttää selektiiviseen painostukseen. Painostuksen avulla pakotetaan muita maita joko avaamaan markkinoitaan tai siirtämään osan kaupasta GATT:in säännösten ulkopuolelle. Painostuksen tekee mahdolliseksi tuoja-alueen laajat markkinat sekä kauppailait. Yhdysvalloissa uudisteilla ollut kauppalaki (ns. "Omnibus Trade Act") herätti muiden maiden viranomaisissa huolta vapaan kaupan periaatteiden säilymisestä, sillä esitys olisi luonnosvaiheessaan vähentänyt oleellisesti viranomaisten harkintavaltaa kauppaa koskevissa valituksissa ja tehnyt vastatoimet lähes automaattisiksi. Laki lieventyi tarkistuskierröksellä ja tuli voimaan elokuussa 1988. Se on silti tiukempi kuin aiempi kauppalaki. Uusi laki tulee helpottamaan valitusten esittämistä. Lain soveltaminen ratkaisee muodostuuko siitä protektionististen toimien lisäväline.¹²

3. NTM-TOIMIEN PERUSTELUT JA VAIKUTUKSET

3.1. Perustelut kaupan esteiden käytölle

Seuraavassa esityksessä arvioidaan protektionististen toimien perusteluiden ja niiden vasta-argumenttien pitävyyttä. Vapaakauppa on talousteorian mukaan optimaalinen kaikkia osallistuvia hyödyntävä ratkaisu. Tietyillä edellytyksillä protektionistiset toimet voivat olla tehokkaita lyhyellä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä aiemmin saatu hyöty kumoutuu esteiden suorien tai välillisten kustannusten vuoksi. Jos protektionismin aste on korkea, kansainvälisestä työnjaosta ja suhteelli-

¹² Pienet teollisuusmaat ja kehitysmaat pitävät Yhdysvaltain ja Euroopan talousyhteisön ulkomaankaupan käytäntöjä epäreiluna. Painostustointen vastapainona ne käyttävät kuitenkin itse mm. vientukipalkkioita. Jos kaupattavan hyödykkeen markkinaosuus on pieni, GATT:in tukipalkkiokoodin vastainen toiminta voi käytännössä jatkua pitkään ilman valituksia.

sista kilpailueduista saatavat edut menetetään. Talousteorian oletukset ja keskeiset tulokset otetaan seuraavassa esityksessä annettuina.¹³

Eräs keskeisimmistä tuontiesteiden perusteluista on ollut niiden oletettu kyky parantaa ulkomaankaupan tai vaihtotaseen saldoa ainakin lyhyellä aikavälillä. Tulliesteet vaikuttivatkin näin kiinteiden valuuttakurssien aikana, olettaen, että vastatoimiin ei ryhdytty kauppakumppanien toimesta.¹⁴ Kelluvat valuuttakurssit aiheuttavat sen, että tullien ja muiden esteiden oletetut kauppavaikutukset kumoutuvat valuuttakurssien muutosten johdosta. Tuonnille asetettu este vahvistaa välillisesti valuuttakurssia. Tuontihinnat alentuvat ja viennin kilpailukyky heikentyy ilman, että NTM-toimella olisi olennaista toivottua vaikutusta kauppataaseeseen. Tuontiesteet saattavat kyllä suojata jotakin valittua tuotannonalaa muiden alojen kustannuksella.

Toisaalta, vaikka valuuttakurssi ei muuttuisikaan, kaupan este kohottaa kuitenkin ao. hyödykkeen tai siitä valmistetun lopputuotteen hintaa. Esim. lisätullit ja muut maksut kohottavat välillisesti tuotantokustannuksia. Tuontiesteiden makrovaikutukset voivat tässäkin tapauksessa muodostua kansantalouden kannalta yhtä haitallisiksi kuin, mitä ne olivat kelluvien valuuttakurssien tapauksessa. Laajamittainen kaupan esteiden käyttö johtaa myös helposti vastatoimiin. Kauppataaseen vajeen supistaminen on siten heikko perustelu kaupan esteiden

¹³ Kts. tarkemmin esim. CORDEN W.M., 1987.

¹⁴ Argumentointi noudattelee optimitullien perusteluita. Jos jokin valtio on suuri hyödykkeen tuottaja/kuluttaja, se voi omalla käyttäytymisellään (vientimaksu, viennin supistus/tuontitulli tai tuontikysynnän alentuminen) vaikuttaa ratkaisevasti tuotteen hintaan ja sitä kautta saada hyvinvointietua muilta mailta. Toimien vaikutukset ovat kuitenkin väliaikaisia tuotannon sopeutuspäätösten johdosta.

käytölle etenkin, jos asiaa tarkastellaan keskipitkällä aikavälillä.

Ulkomaankaupan tasapainon parantuminen on myös varsin kyseenalaista lyhyelläkään aikavälillä etenkin, jos kauppataseen tasapainottomuus johtuu pääosin kotimaisesta liikakysynnästä. Valikoivat tuontiesteet ohjaavat kysynnän kohdentumista eri tuontihyödykkeisiin, mutta niillä ei voida olennaisesti vaikuttaa kysynnän hillitsemiseen. Tuonti kasvaa yleisesti kotimaisten tuotantokapasiteetin täyskäytön yhteydessä. Tuontihinnat kohoavat suojeleilla aloilla kotimaisten kuluttajien ja tuottajien tappioksi.

Yritykset ja muut eturyhmät vaativat kotimaan viranomaisilta suojoitoimia ulkomaista epäreilua kilpailua vastaan. Viejämään tukipalkkiot asettavat kotimaiset tuottajat heikkoon kilpailuasemaan tai oman maan vienti kohtaa tuontiesteitä, joita kotimarkkioilla ei ole. Tämä on toinen keskeinen protektionismin perustelu. Perustelu ei ole vankka, sillä kaikki maat syyllistyvät kotimaisen tuotannon tukemiseen tavalla tai toisella. Tuen haitta-asteen mittaaminen on myös ylen hankalaa. Epäreilun kilpailun perustetta onkin käytetty lähinnä kaupan häiritsemistarkoitukseen ja painostuskeinona kahdenvälisissä kauppaneuvotteluissa. Nämä vaateet ovat saaneet otollista tukea suurista kahdenvälisistä ulkomaankaupan tasapainottomuuksista (esim. Yhdysvallat ja Japani).

Muut tuontisuojojan perustelut ovat vähemmän yleisiä. Kehitysmaat ovat soveltaneet tuontisuojoja oman kehitysmässä olevan teollisuutensa hyväksi. Tämä on hyväksytty käytäntö, jos suojoja ei ole jätetty pysyväksi. IMF-ohjelmien yhteyksissä monet kehitysmaat ovat lieventäneet tuontisuojaansa, jotta taloudenpitäjät toimisivat oikean hintainformaation varassa. Velanhoitovaikeuksissa olevat

kehitysmaat ovat joutuneet toisaalta asettamaan tuontirajoituksia maksutasesyistä johtuen.¹⁵

Maatalouden ja ns. strategisten teollisuudenalojen suojelua perustellaan maanpuolustuksellisilla syillä. Tietyn omavaraisuusasteen ylläpitoa puolustetaan mm. tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa ja kone- ja laitteollisuudessa (asetuotanto) samasta syystä johtuen. Näiden tuonnin esteiden tai vientikieltojen poistaminen tulee tapahtumaan hitaasti. Maataloustuotteiden kaupan vapauttaminen on kuitenkin mukana GATT:in uudella Uruguayn neuvottelukierroksella.

Joitakin kaupan esteitä pidetään yllä tulojen hankkimiseksi valtiolle. Tuontitulilla ja vientiveroilla on myös selkeitä tulonjakovaikutuksia. Tämän vuoksi monista ulkomaankaupan esteistä on vaikea luopua poliittista tai valtion budjettisyistä johtuen. Kehitysmaissa ulkomaankaupan yhteydessä kerätyt maksut muodostavat suuren osa valtion tuloista, sillä verotus on kehittymättömyyttä. Kaupan esteiden poistaminen parantaisi tuotantorurssien allokointia.

Tärkeiden teollisuudenalojen työllisyyden turvaaminen on perinteinen tuontisuojojan perustelu teollisuusmaissa. Vanhat teollisuudenalat ovat menettäneet suhteellista kilpailukykyään kehitysmaiden vastaaville. Taantuvilta teollisuudenaloilta pitäisi vähentää työvoimaa, jota voidaan kuitenkin käyttää rajoitetusti laajenevilla aloilla mm. työvoiman heikon liikkuvuuden tai koulutustason vuoksi. NTM-toimien ja erityisesti VER-sopimusten

¹⁵ Kehitysmaat käyttävät edelleen hyvin paljon maksutasesyistä perusteltuja valuuttarajoituksia sekä suoranaisia ulkomaankaupan esteitä. GATT-sopimus sallii tämän käytännön, jos IMF tukee kehitysmaan perusteluja. IMF laatii vuosittain katsauksen jäsenmaidensa valuuttajärjestelyiden tilasta ja käytetyistä rajoituksista (Exchange Arrangements & Exchange Restrictions, Annual Report).

käyttö nähdään mielekkääksi hallitun rakennemuutoksen aikaansaamiseksi. Suojelun kohteena olevan teollisuudenalan työllisyys saattaakin parantua NTM-toimien avulla, kun yritysten kannattavuus parantuu. Maan työllisyys saattaa kuitenkin heikentyä marginaalisesti, kun tuetaan suhteellisen tehottomia yksiköjä tehokkaitten kustannuksella.

Tärkeiden teollisuuden alojen suojelun lisäperusteluna käytetään myös niiden panos/tuotos-vaikutuksia muuhun talouteen. Jos vaarannetaan yksi työpaikka autoteollisuudessa, samalla vaaraantuu monta alihankintatoiminnassa olevaa työpaikkaa. Näitä väitteitä esitettäessä ei taaskaan oteta huomioon, että kaupan esteistä koituvat haitat maksetaan välillisesti hyvin menestyvien yritysten kassoista.

3.2. NTM-toimien vaikutuksia

3.2.1. Uudet toimet suhteessa vanhoihin kaupan esteisiin

Protektionismi hämärtää suhteellisten kilpailuetujen käyttöä maailmankaupassa aiheuttaen hyvinvointitappioita. NTM-toimien kauppavaikutuksista on vaikea saada tarkkaa kuvaa, sillä niitä ei voida rinnastaa aiempiin yksiselitteisiin tulliesteisiin. Kaikista toimista ei ole edes käytettävissä yhtenäistä kattavaa tilastoaineistoa. NTM-toimet hidastavat joka tapauksessa kaupan normaalia kasvua, vaikka niitä sovelletaankin pääasiassa hyödykkeisiin, joissa kaupan volyymin kasvu on tulojoustojen vuoksi keskimääräistä kasvua alhaisempi.¹⁶

NTM-toimien käyttö on tämän vuoksi erityisen haitallista kehitysmaille, jotka ovat käynnistäneet työvaltaisen perusteollisuuden (esim. tekstiiliteollisuus). Juuri tämä alue on teollisuusmaiden ensisijaisen suojelun kohde.

¹⁶ UNCTAD 1988

Toissijaisesti NTM-toimia on käytetty kilpailun rajoitteena korkean teknologian aloilla teollisuusmaiden keskinäisessä kaupassa. Seuraavaksi tarkastellaan lähinnä VER-sopimusten vaikutuksia. Tuonnille asetetut hallinnolliset haitat ovat rinnastettavissa VER-sopimusten vaikutuksiin, vaikka haittojen kohtaanto saattaakin olla yleisempi kuin VER-sopimuksissa.

Tyypillinen VER-sopimus suojelee kotimaisen tuottajan asemaa tuojamaassa rajoittamalla tuontihyödykkeen tuontia, sille määrätyn maakohtaisen kiintiön avulla. Sopimukset ovat kulloinkin voimassa 1 - 2 vuotta. Monet sopimuksista uudistetaan ja ne ovat voimassa vuosikausia. Uudistamisen yhteydessä sopimuksia tarkennetaan ja vahvistetaan mm. vientimaita lisäämällä. Täsmentämällä yksityiskohtaisesti hyödykkeen SITC-luokituksia estetään myös tuonnin paisuttamisen tuotteen laatua muuttamalla.

VER-sopimuksella tavoitellaan yleensä tuontihyödykkeen volyymin rajoittamista tuonnin arvon hillitsemisen asemesta.¹⁷ Tästä seuraa, että hyödykkeen hinta nousee suojelluilla markkinoilla merkittävästi. Kotimaiset tuottajat saavat sopeutumisaikaa paremman kannattavuuden oloissa. VER-sopimusten vaikutuksista kts tarkemmin liite 1.

Ulkomaisille tuottajille aiheutuva tuonnin arvon kohoumisesta johtuva hyöty voi olla lyhyellä aikavälillä suuri. Päävientimarkkinoiden hidas kasvu aiheuttaa kuitenkin haittoja. Markkinointia on suunnattava

¹⁷ Eräiden tuojamaiden (esim. Yhdysvallat ja EC-maat) VER-sopimusten suuret lukumäärät osoittavat sellaisenaan halua puuttua markkinoiden toimintaan varsin yksityiskohtaisella tavalla. Markkinoiden hinnanmuodotuksen ei kuitenkaan puututa (poikkeus minimihinnat eräillä aloilla).

kolmansille markkinoille ja tuotekehittelyä on tiivistettävä, jotta VER-sopimusta voitaisiin ainakin osittain kiertää. Esim. japanilaiset autoyhtiöt keskittivät myyntiään keskimääräistä kalliimpiin malleihinsa silloin, kun niiden tuontimäärille oli asetettu määräkiintiöt Yhdysvalloissa.

Kehitysmaiden yritysten tuotannon joustomahdollisuudet ovat vähäisiä. Tekstiilien ulkomaankauppaa säätelevä monikuitusopimus jakaa maailmanmarkkinat olemassa olevien tuottajien kesken. Uusien LLDC-tuottajien markkinoille pääsy on vaikeaa minimaalisten kiintiöiden vuoksi. Tiukasti yksilöidyt tuote- ja maakohtaiset tuontikatot saattavat myös ohjata kauppaa korvaavaan synteettiseen tuotteeseen yksittäisen kehitysmaan tappioksi

VER-sopimukset murentavat sellaisenaan pohjaa multilateraaliselta kauppajärjestelmältä, sillä ne ovat diskriminoivia ja kohdistuvat valikoivasti tehokkaisiin ulkomaalaisiin kilpailijoihin. Aiemmin käytetyt globaalit tuontikiintiöt ja korkeat tullimaksut olivat yleisiä tuonnin rajoitteita. Niitä ei kuitenkaan voida enää soveltaa paitsi poikkeustoimina. Kausittaisia tuontikiintiöitä ja korkeita tulleja sovelletaan ainoastaan maataloustuotteisiin ja jäljellä oleviin rajoituksiin.

NTM-toimet ovat olleet hallinnollisesti helppoja ratkaisuja protektionististen paineiden alaisina oleville viranomaisille, jotka ovat halunneet syytä tai toisesta

rajoittaa tilapäisesti jonkin hyödykkeen tuontia.¹⁸ Näyttää siltä, että alttius VER-sopimusten käyttöön olisi lisääntymässä. Viranomaiset puuttuisivat täten aiempaa tiiviimmin maailmankaupan muodostumiseen. VER-sopimusten suuri lukumäärän 1987 - 1988 ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että protektionismi olisi tiukentunut jyrkästi. Protektionistiset paineet ovat siirtymässä pois Yhdysvaltain laajoilta markkinoilta. Muiden teollisuusmaiden lukuisat VER-sopimukset lisäävät marginaalisesti NTM-toimien kattavuutta samalla, kun esteiden tarve vähentyy Yhdysvalloissa.

VER-sopimuksien avulla on selkiytetty markkinatilannetta mm. terästeollisuudessa ja vähennetty yleisesti kotimaisen tukipalkkiotien käyttöä. Huolimatta siitä, että monet VER-sopimukset ovat olleet voimassa jo pitkään ja niille pyritään järjestämään jatkoaikaa, ne saattavat silti luoda pohjaa myöhemmälle vapaalle ulkomaankaupalle. Onkin ehdotettu, että VER-sopimusten käyttö "laillistettaisiin" GATT:issa, jotta VER-sopimukset korvaisivat osin nykyiset GATT:in suojalausukkeet. Ehdotus ei saane tukea niiltä mailta, jotka kokevat pystyvänsä hyödyntämään suurten teollisuusmaiden suhteellisen avoimia ja laajoja teollisuustuotteiden markkinoita.

¹⁸ Ranskan viranomaiset siirsivät videonauhuriin tullimuodollisuudet 1982 pieneen sisämaassa sijaitsevaan Poitiersin kaupunkiin hillittääkseen videonauhuriin maahan tuontia, vaikka Ranskassa ei ollut vastaavaa tuotantoa. Tullimuodollisuudet olivat tiukkoja ja hitaita. Jokainen nauhuri tarkastettiin yksityiskokoluokasta. Japani valitti toimista GATT:iin. EC:n puitteissa Ranska joutui syytteeseen Euroopan tuomioistuimessa. Lopputulos oli kuitenkin se, että Japani rajoitti ensin omaehtoisesti videonauhuriin vientiä Ranskaan ja solmi myöhemmin VER-sopimuksen EC-maiden kanssa (HAMILTON 1987 s.18 ja 27-28).

3.2.2. NTM-toimen tehokkuus

Muuttumattomana pidetty yksittäisen maan suojajärjestelmä toimii jyrkimmin suhdannelaman aikana. Suhdannenousun yhteydessä NTM-toimet eivät välttämättä rajoita tuontia, sillä kotimaiset tuottajat eivät pysty tyydyttämään hyödykkeiden kotimaista kysyntää. Esim. Yhdysvaltain melkko tiukka NTM-järjestelmä ei ollut käytännössä järin jyrkkä kaupan este 1983 - 1985, jolloin ao. maan talous kasvoi voimakkaasti. Dollarin vahvuus teki ulkomaiset tuottajat hyvin kilpailukykyisiksi Yhdysvaltain markkinoilla. NTM-toimet alkoivat tehotta vasta dollarin heikentyessä ja taloudellisen kasvun hidastuessa. Tuontisuojan tosiasiallinen parantuminen ilmeni polkumyynti- ja vastatullivaatimusten vähentymisenä 1986 - 1987. Myös asetetut efektiiviset vastatullit alentuivat oleellisesti.

Suurten teollisuusmaiden talouspolitiikan linjaerot voivat vaikuttaa maailmankaupan suuntautumiseen ja sen rakenteeseen. Jos NTM-toimilla estetään ulkomaisten toimittajien pääsyä markkinoille, kauppa ohjaantuu automaattisesti markkinoille, jossa kauppa voi laajentua. NTM-toimien käyttö voi täten helposti paisua jopa tarpeettomasti tilapäisen "ulkoisen" markkinahäiriön vuoksi.

Vapaakauppa-alueet ja tullionit vaikuttavat NTM-toimien tehoon ja niiden mahdolliseen käyttöön. Vapaakauppa-alueet heikentävät yksittäisen maan tuontisuoja-järjestelmien tehoa. Jos tuonti on todella vapaata vapaakauppa-alueella, valikoiva korkea ulkopuolinen tulli ei välttämättä estä tuontia. Vapaakauppa-alueen maiden soveltama alhaisin ulkopuolinen tulli määrittää koko alueen todellisen tullisuojan. Esim. EC-maat muodostavat yhdessä tullionin suhteessa ulkopuolisiin valtioihin. EC:n ja EFTA-maiden väliset vapaakauppasopimukset laajentavat yhteistä ulkomaankaupparegimiä

koko Länsi-Eurooppaa koskevaksi. Liberaalisti ulkomaankauppaan suhtautuva maa voi siten toimia kanavana, jonka kautta tuontisuoja vuotaa ainakin osittain. Tämä tapahtuu sen vuoksi, että hyödykkeiden hintatasot reagoivat matalimpaan efektiiviseen tulliin.¹⁹

VER-sopimukset eivät nekään ole vedenpitäviä. VER-sopimuksien sallitut vientimäärät määritetään yleensä vanhan kauppakäytännön mukaan. VER-sopimusten valmistelu kestää usein puolesta vuodesta vuoteen. Tänä aikana ulkomaiset tuottajat vievät tavaraa varastoon tuontisuoja pystyttävään maahan, jotta VER-sopimuksen vientimäärien vertailutasot saataisiin mahdollisimman korkeiksi (määritellään 2 - 3 vuoden aiemman keskimääräisen vientimenestyksen perusteella). Vapaaehtoiset vienninrajoitustoimet ovat täten monesti vain näennäisiä ja niillä suojellaan olemassa olevia markkinaosuuksia. Jos niiden kestoajaksi jää lyhyeksi, ne eivät ole olennaisia ulkomaankaupan rajoitteita.

3.2.3. Protektionismin kustannuksista

Protektionismin kustannuksista on laadittu laajoja selvityksiä mm. OECD:n toimesta.²⁰ Kustannuksia aiheuttaa sekä kauppaesteitä pystyttävälle maalle että tämän kauppakumppaneille. Yksityiskohtaista referointia ei esitetä protektionismin kustannuksista. Selvitysten yleispiirre on kuitenkin se, että protektionismin avulla pelastetun työpaikan hinta on erittäin korkea. Hinta sattaa olla moninkertainen keskimääräiseen työpaikan hintaan verrattuna. Työllistettyjen ihmisten määrä ei välttämättä myöskään kasva protektionismin avulla.

¹⁹ HAMILTON 1987 s. 2 - 3 ja 19 - 24.

²⁰ OECD, "Costs and Benefits of Protection" 1985. Kts. myös WORLD BANK (1987) s.147 -153.

Erilaiset NTM-toimet rajalla lisäävät tuontihyödykkeen hintaa n. 5 - 10 prosentilla. Valtion hankinnoissa sovelletaan vieläkin korkeampaa efektiivistä tukea kotimaisen tuotannon hyväksi, kun kotimainen tuote asetetaan hankinnoissa etusijalle. Maataloustuotteiden saama tuki on OECD-maissa kasvanut 1981 - 1986 erittäin voimakkaasti ja vastasi n. 40 prosenttia lopputuotteen hinnasta (producer subsidy equivalent). Määrällisesti se oli vuosittain 185 mrd. Yhdysvaltain dollaria. Euroopan maiden työllisten määrä on alentunut 2- 3 miljoonaa EC:n maatalouspolitiikan johdosta.²¹

VER-sopimusten nettokustannukset saattavat olla suhteellisen pieniä vuositasolla kansantuloon suhteutettuina. Tästä huolimatta esim. Yhdysvaltain auto-, teräs- ja tekstiiliteollisuuden suojaksi asetetut VER-sopimukset ovat merkinneet merkittävää tulonsiirtoa ulkomaisille tuottajille (21 mrd. dollaria, IMF 1988 s.19). Protektionismista aiheutuvat kalliit kustannukset ovat vähentäneet jonkin verran paineita VER-sopimusten käyttöön Yhdysvalloissa.

Ekonometriset laskelmat osoittavat myös, että ulkomaankaupan jäljellä olevien esteiden poistaminen parantaisi merkittävästi taloudellisen kasvun mahdollisuuksia muutaman vuoden aikana erityisesti kehitysmaissa mutta myös välillisesti teollisuusmaissa.²²

²¹ IMF, 1988 s.3

²² Katso esim. UNCTAD (1986) s. 24 - 35.

4. LOPUKSI

Teollisuusmaat ovat käyttäytymisellään osoittaneet, että ne eivät ole välttämättä antaneet täysin vapaita käsiä markkinavoimille kelluvien valuuttakurssien aikana. Tullien alentamisella menetettyä tuontisuoja on palautettu NTM-toimien avulla. Protektionistiset paineet ovat siis edelleen voimakkaita maailmantaloudessa.

Huomattava osa uusprotektionismin elpymisestä voidaan panna muutaman syyn kontolle. Päävaluuttojen reaaliset suuret muutokset 1980-luvun alussa vaikuttivat oleellisesti eri maiden yritysten suhteelliseen kilpailukykyyn aiheuttaen kitkaa ulkomaankaupassa. Taantuvilla teollisuudenaloilla toimivat yritykset eivät toisaalta kyenneet tai halunneet investoida riittävästi uuteen tuotantotekniikkaan. Tämän johdosta yritysten hintakilpailukyky oli heikko dynaamisesti kasvavien teollisuusmaiden ja NIC-maiden yrityksiin nähden. Kehitysmaiden yritykset olivat saaneet huomattavaa valtion tukea investointeja käynnistettäessä. Perustelut tuontisuoja-vaatimuksille olivat selkeät.

Tietyn kotimaisuusasteen turvaaminen strategisilla aloilla ja maataloudessa sekä työllisyyden ylläpito vaikuttivat kaikki osaltaan uusprotektionismin leviämiseen. Protektionismi esiintyi 1980-luvulla ehkä kaikkein selkeimmin eskaloituvana tukipalkkioitten käyttönä.

Kotimaiset tukipalkkiot ja hyödykkeiden vientituet ovatkin olleet VER-sopimusten taustasyitä. Monet teollisuusmaat ovat syyllistyneet vanhojen taantuvien alojen liialliseen tukemiseen ja hidastaneet samalla tarvittavaa talouksiensa rakennemuutosta. Tämä on ollut kallista toimintaa. On syytä olettaa, että tukipalkkiotten käyttöä tullaan tulevaisuudessa rajoittamaan kansantaloudellisesti kohtuullisiin mittasuhteisiin.

Kansainvälisen kauppajärjestelmän tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä kahden vastakkaisen muutospaineen varjostamia. Halu lievittää protektionismia on ollut ilmeinen GATT:in Uruguayn neuvottelukierroksen yhteydessä. Toisaalta aktiivinen VER-sopimusten käyttö viittaa siihen, että kotimaisia markkinoita suojellaan varsin hanakasti, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Paineiden yhteisvaikutus viittaa siihen, että maataloustuotteiden maailmankauppa tulisi olemaan lähivuosina jonkin verran aiempaa avoimempaa ja että teollisuustuotteisiin kohdistuvia NTM-toimia lievitettäisiin vähitellen.

Protektionismin todennäköistä lieventymistä edistää se, että suurten teollisuusmaiden keskinäisten valuuttakurssien katsotaan tällä hetkellä vastavaan paremmin niiden keskipitkän aikavälin tasapainoarvoja kuin, mitä ne ovat tehneet moneen vuoteen. Tärkeiden suurten teollisuusmaiden talouspolitiikkaa pyritään myös koordinoimaan tavalla, joka sallisi melko vakaat valuuttamarkkinat sekä globaalisen vaihtotaserakenteen asteittaisen tasapainottumisen. Valuuttakurssien heilahtelut eivät siten olennaisesti vaikuttaisi päävaluuttamaiden suhteellisen kilpailukyvyn muutoksiin lähivuosina.

Meneillään oleva Uruguayn neuvottelukierros asettaa lisätavoitteita ulkomaankaupan (ml. maataloustuotteet) ja niihin liittyvien palvelusten vapauttamiselle. Vaikka neuvotteluiden tulokset jäivätkin niukoiksi maatalouden osalta Montrealin kokouksessa joulukuussa 1988, neuvotteluiden jatkuminen moninkeskisellä foorumilla luo joka tapauksessa edellytyksiä vapaalle maailmankaupalle bilateraalisten ratkaisujen asemesta.

Taloudellinen yhdentyminen on tiivistymässä niin Yhdysvaltain ja Kanadan vapaakauppasopimuksen myötä kuin myös Euroopan talousyhteisön piirissä tavoitellun yhtenäisen markkina-alueen ansiosta. Tämäntyyppisten

ratkaisujen oletetaan lisäävän kaupan esteitä kolmansia maita kohtaan. Bilateraaliset ratkaisut tarjoavat kuitenkin parhaimmillaan mahdollisuuden vastavuoroiseen ulkomaankaupan liberalisointiin vapaakauppa-alueiden ja ulkopuolisten maiden kanssa.

Kotimaisten tukipalkkioitten asteittainen madaltaminen on myös osa EC-maiden vuoden 1992 loppuun mennessä suunniteltua integraatioprosessia. Tehokkaat yhteiset markkinat ovat toimintakykyisiä ainoastaan silloin, kun ne perustuvat oikeiden hintainsentiivien varaan. EC-maiden tukipalkkioitten asteittaisen poiston pitää rakentua yleiselle konsensukselle paitsi ao. maiden myös tärkeiden kilpailijoiden piirissä (esim. laivateollisuus, jossa Japani ja Etelä-Korea ovat markkinajohtajia). Prosessi on tätä taustaa vasten asteittainen ja hidas.

Yhdentymisprosessi ei myöskään välttämättä poista protektionistisia paineita. Lähivuosina saattaa nousta esille vaara, että Euroopan valtiot joutuvat kasvavan kilpailun kohteeksi mm. yhdysvaltalaisien ja kehitysmaiden yritysten taholta. Tiukka kotimaisen tuotannon suojele ei edistäisi sopeutumista uuteen kilpailutilanteeseen.

Maatalouskaupan liberalisointi ja maatalouden tuen asteittainen madaltaminen ovat useimpien teollisuusmaiden tavoitteita. OECD-maat ovat ilmaisseet halunsa etsiä keinoja tuen paremmaksi kohdentamiseksi, jotta välttyttäisiin ylituotannolta ja maailmanmarkkinahintojen keinotekoiselta madaltamiselta. Tästä huolimatta maataloustuotteiden maailmankaupan liberalisointi tapahtuu mitä todennäköisimmin varsin hitaasti.

KIRJALLISUUTTA

ANJARIA, S.J. "A new round of global trade negotiations", Finance and Development June 1986.

BALASSA, B. "Japan's Trade Policies" teoksessa GIERSCHE: Free Trade in World Economy, Towards an Opening of Markets, Symposium 1986, Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel.

BALDWIN, E. R. "Alternative Liberalization Strategies" teoksessa GIERSCHE 1986.

CHRISTELOW, D. "Japan's Intangible Barriers to Trade in Manufactures", FRBNY/Quarterly Review/Winter 1985-86.

CORDEN, W.M. "Protection and Liberalization: A Review of Analytical Issues", IMF Occasional Papers No. 54. International Monetary Fund, Washington, D.C., 1987.

COUGHLIN, C.C., CHRYSTA, K.A., WOOD, G.E. "Protectionist Trade Policies: A Survey of Theory, Evidence and Rationale", Federal Reserve Bank of St. Louis, January/February 1988.

FINGER, J.M., NOGUES, J. "International Control of Subsidies and Countervailing Duties", The World Bank Economic Review, Vol. 1, No. 4, IBRD, Washington, D.C., 1987.

GROS, D. "Protectionism in Framework with Intra-Industry Trade, Tariffs, Quotas, Retaliation, and Welfare Losses", The World Bank Economic Review, September 1987.

HAMILTON, C.B., "The New Protectionism and International Economic Integration", Occasional Paper No. 21, European Free Trade Association December 1987.

IMF, Exchange Arrangements & Exchange Restrictions, Annual Report 1988.

IMF, "The Industrial Policies of Industrial Countries and Their Effects on Developing Countries", SM/88/167, August 4, 1988.

IMF, Trade Policy Issues and Developments", SM/88/166, August 10, 1988.

NAM, Chong-Hyun "Export Promoting Policies Under Countervailing Threats: GATT Rules and Practice", Discussion Paper Development Policy Issue Series, The World Bank 1986.

NAM, Chong-Hyun "Export Promoting Subsidies, Counterveiling Threats, and the General Agreement on Tariffs and Trade", The World Bank Economic Review, September 1987.

OECD, "Cost and Benefit of Protection", Paris, 1985.

RIEDEL, J. "United States Trade Policy: From Multilateralism to Bilateralism?" teoksessa GIERSCH 1986.

UNCTAD TD/B/1081 "Protectionism and Structural Adjustment", Report by the UNCTAD secretariat 23 January 1986.

UNCTAD TD/B/1160 "Protectionism and Structural Adjustment", Report by the UNCTAD secretariat 3 February 1988.

VALDEZ, A. "Agriculture in the Uruguay Round: Interests of Developing Countries", The World Bank Economic Review, September 1987.

WIJKMAN, P. M. "Policy Options Facing EFTA" Occasional Paper No. 22, European Free Trade Association, January 1988.

WORLD BANK World Development Report 1987, "Barriers to Adjustment and Growth in the World Economy, Industrialization and Foreign Trade", Washington, D.C., 1987.

WORLD BANK World Development Report 1988, "Opportunities and Risks in Managing the World Economy, Public Finance in Development", Washington, D.C., 1988.

LIITE 1.

Tilastotietoja NTM-toimista

Taulukko 1. GATT:ILLE ILMOITETTUA NTM-TOIMIA¹⁾

TOIMI	LUKUMÄÄRÄ
(VALTIOT)	
VALTION TUKI	40
TASAUSTULLIT	2
VALTION HANKINNAT	25
RAJOITTAVAT KÄYTÄNNÖT	6
VALTIOIDEN VÄL. KAUPPA	25
SUOJATULLIT (ANTIDUMPING)	6
ARVOSTUSKÄYTÄNTÖ	26
TULLINIMIKKEET	3
KONSULAARIKÄYTÄNTÖ JA	22
DOKUMENTOINTI	
TUOTENÄYTTEET	1
ALKUPERÄSÄÄNNÖKSET	1
TULLIMUODOLLISUUDET	5
TEKNISET MUODOLLISUUDET	9
TEKNISET SÄÄNNÖKSET JA	13
STANDARDIT	
TESTAUS- JA HYVÄKSYMIS-	15
JÄRJESTELYT	
AJOITTAISET KIINTIÖT YMS.	18
VALUUTANSÄÄTELY	6
KOTIM. HINTAMÄÄRÄYKSET	5
TARIFFIKIINTIÖT	3
VIENTIMAKSUT (TAXES)	12
TUOTESELOSTUSMÄÄR. YMS.	12
MUUT ERITYISRAJOITUKSET	4
TUONTITALLETUSMAKSUT	9
LISÄMAKSUT, SEKAL. VEROT	55
DIKRIMINOIVAT VEROT JA	20
MAKSUT (MM. ELOKUVIIN KOHD.)	
DISKRIMINOIVAT LUOTTOJÄRJ.	6
RAJATULLIT	46
SUOJATOIMET	4
YHTEENSÄ	397

Lähde: IMF (1985 Supplement 2, s.15). Alkuperäinen lähde on GATT:in asiakirja L5713 (18/26/1984).

1) Valitukset osoitetaan valtioille. Suomen osalta valituksia esitettiin mm. valtion tuesta, valtioiden välisestä kaupasta, diskriminoinnista, veroista ja rajatulleista.

Taulukko 2. NTM-toimien kattavuus prosenttia maailmankaupasta hyödykekategorioiden ja toimien luonteen mukaan 1984

SITC	HYÖDYKEKATEGORIA	KATTAVUUS MAAILMANKAUPASTA					
		Yht. tariffi	Kausi- Seur.	Hintasäätely Valv.	Määränraj. Seur.	Valv.	
0+1+22+4	ELINTARVIKKEET	38.2	8.2	0.7	12.9	3.6	23.7
2 (pl. 22+28)	MAATALOUSPOH- JAISET PERUSHYÖD.	5.5	0.5	0.0	0.2	2.9	2.8
27+28+67+68	MALMIT+METALLIT -josta	14.8	0.4	2.4	2.6	8.6	10.3
67	Teräs ja rauta	42.1	1.2	10.9	15.8	32.3	24.3
3	POLTTOAINEET	15.2	0.9	0.0	0.0	2.4	12.2
5	KEMIKAALIT	17.2	0.8	0.5	3.6	2.0	12.0
6-8(pl. 67+68)	TEOLLISUUSTUOTT. -josta	16.9	1.0	1.7	2.0	4.7	11.4
65	Tekstiilikuidut	37.4	0.0	0.9	0.8	7.3	34.7
84	TEVA-tuotteet	65.0	0.0	1.4	0.0	18.3	57.6
85	Jalkineet	11.2	0.0	0.8	1.2	6.1	8.4
0-9	KAIKKI TUOTTEET	17.9	1.7	1.1	2.6	4.1	12.2

Lähde: UNCTAD 1986 s.20.

Taulukko 3. VAPAAEHTOISET VIENNIN RAJOITUSSOPIMUKSET (PL. MONI-KUITUSOPIMUS)

	Syyskuu 1987	Toukokuu 1988
Sopimusten kokonaismäärä	135	253

Sektorijakautuma

Terästeollisuustuotteet	38	47
Maataloustuotteet ja elintarv.	20	54
Autoteollisuustuotteet	14	17
Tekstiili- ja vaatetusteoll.	28	71
Elektroniikkateollisuustuotteet	11	19
Jalkineiteollisuustuotteet	8	14
Koneteollisuustuotteet	7	7
Muut tuotteet	9	24

Suojellut markkina-alueet

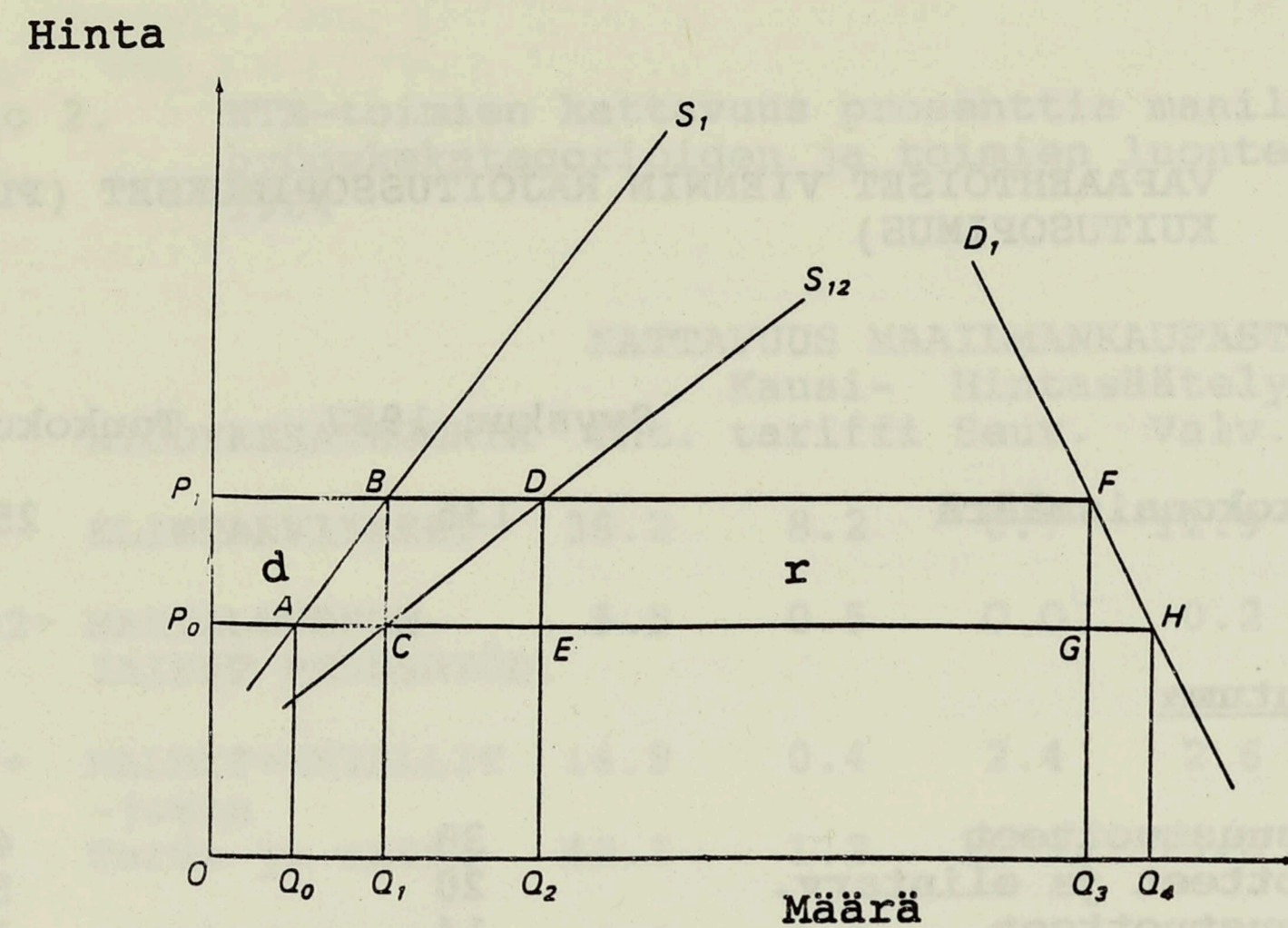
Euroopan talousyhteisö	69	137
Yhdysvallat	48	60
Japani	6	12
Muut teollisuusmaat	12	43
Itä-Euroopan maat	..	1

Sopimukset viejämaittain

Japani	25	35
Itä-Euroopan maat	20	44
Etelä-Korea	24	32
Muut teollisuusmaat	23	54
Kehitysmaat	43	88

Lähde: GATT, "Review of Developments in Trading System" L/6289 ja C/W548, (1987, 1988).

KUVIO 1. VER-SOPIMUSTEN TALOUDELLISIA VAIKUTUKSIA

Kuviossa kotimaan tarjontakäyrä on S_1 . Kotimaan ja bilateraalisesta kauppakumppanin yhteenlaskettu tarjontakäyrä on vastavasti S_{12} . D_1 on kotimaan kysyntäkäyrä. Vapaan ulkomaankaupan oloissa hintataso on annettuna P_0 , jolloin kotimaassa tuotetaan kaupan kohteena olevaa hyödykettä Q_0 . Tuontia tapahtuu Q_0Q_4 verran. Bilateraalin kauppakumppani kattaa tuonnista Q_0Q_1 määrän.

Jos kotimaa asettaa kolmansiä maita kohtaan kattavat viennin rajoitus sopimukset, jotka rajoittavat tuonnin bilateraali-alueen ulkopuolelta Q_2Q_3 :een, tuontihyödykkeen kotimainen hinta nousee P_1 :teen. Paremman kannattavuuden oloissa kotimaiset tuottajat pystyvät tuottamaan Q_1 määrän ja tuontimäärä jää aiempaa pienemmäksi eli Q_1Q_3 :een. Vapaakauppa-alueen bilateraalisesta kauppakumppanin vientimäärä on aiempaa suurempi eli Q_1Q_2 .

VER-sopimusten johdosta muun maailman viejät hyötyvät korkeamman hinnan vuoksi alueen $DFGE = r$ verran (economic rent). Kotimaisten tuottajien vastaava hyöty on alue P_0P_1BA eli d . Bilateraalisesta kauppakumppanin hyöty on alue $ABDC$. Kotimaa joutuu maksamaan VER-sopimusten vuoksi hyvinvointimenetyksiä alueen $ABFH$ verran. Globaalinen hyvinvoinnin menetys on alueet DCE ja FGH yhteenlaskettuna. Alue DCE osoittaa resurssien väärästä allokoinnista syntyvää hyvinvoinnin menetystä.

Lähde: IMF:n dokumentti SM/88/167 August 4, 1988 "The Industrial Policies of Industrial Countries and Their Effects on Developing Countries" s. 10a.

SUOMEN PANKIN Keskustelualoitteita

ISSN 0785-3572

- 1/89 PAULA LÄHDEMÄKI Neuvostoliiton kokonaistaloudelliset tunnusluvut kansantalouden tilinpidon pohjalta tarkasteltuna. 1989. 57 s. (ISBN 951-686-182-2)
- 2/89 MATTI VIRÉN A note on interest rate policy during the great depression. 1989. 20 s. (ISBN 951-686-183-0)
- 3/89 ERKKI KOSKELA - MATTI VIRÉN International differences in saving rates and the life cycle hypothesis: a comment. 1989. 20 s. (ISBN 951-686-184-9)
- 4/89 SAMPO ALHONSUO Rahoitus- ja pankkitoiminnan tehokkuus Suomessa. 1989. 81 s. (ISBN 951-686-185-7)
- 5/89 AMY SKOLNIK The U.S. - Canada free trade agreement: a model for Finland? 1989. 26 s. (ISBN 951-686-186-5)
- 6/89 JUHA TARKKA - ALPO WILLMAN - CHRIS-MARIE RASI Labour supply, wages and prices in the BOF4 quarterly model of the Finnish economy. 1989. 50 s. (ISBN 951-686-187-3)
- 7/89 JARMO KONTULAINEN Valuuttakurssien määräytyminen yleisen tasapainon mallissa. 1989. 80 s. (ISBN 951-686-188-1)
- 8/89 ESKO SYDÄNMÄKI Uusprotektionismi. 1989. 41 s. (ISBN 951-686-189-X)